

Undervisningsbeskrivelse

Stamoplysninger til brug ved prøver til gymnasiale uddannelser

Termin	August 2025 – Maj 2026
Institution	Kolding HF og VUC
Uddannelse	HF2 og HFe
Fag og niveau	Samfundsfag B
Lærer	Line Kirstine Jensen
Hold	SaB22508

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Titel 1	Politiske partiers ideologi og adfærd [68 sider]
Titel 2	Demokrati og rettigheder [69 sider]
Titel 3	Identitetsdannelse i et multikulturelt samfund [91 sider]
Titel 4	Velfærdsstater, økonomi og globalisering [144 sider]
Titel 5	International politik [61 sider]

Pensum: 433 sider + lyd og videomateriale

Titel 1	Politiske partiers ideologi og adfærd
Indhold	<p>Kernestof:</p> <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Luk samfundet op!” (2022) af Peter Brøndum og Thor Banke Hansen: https://iso.ibog.forlagetcolumbus.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- Socialkonservatisme og nationalkonservatisme <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”PolitikNU” (2022) af Jørgen Goul Andersen (et.al): https://politik-nu.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- Liberalisme- Socialliberalisme- Nyliberalisme- Konservatisme- Socialisme- Socialdemokratisme <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Politikbogen” (2022) af Jakob Glenstrup Jensby (et.al): https://politikbogen.ibog.forlagetcolumbus.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 6.1 Hvem er vælgerne, og er der forskellige typer af vælgere?- Forskellige vælgertyper- Den klassiske sociologiske teori om vælgeradfærd- Den socialpsykologiske teori om vælgeradfærd (Michigan-modellen)- Rationelle teorier om vælgeradfærd (rational choice)- Downs og Fiorina – egoistisk nyttemaksimering og retrospektiv bedømmelse (Pocketbook)- Issue voting-teori og nærheds- og retningsmodellen <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”SamfNU B” (2022) af Søren Malling (et.al): https://samfnub.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 3.3.1 Den liberale familie- 3.3.2 Den konservative familie- 3.3.3 Den socialistiske familie- 3.4 Aktuelle politiske skillelinjer- 3.4.1 Hvordan opstår nye partier?- 3.4.2 Partiadfærd- 3.1.2 Populisme og ideologi <p>Uddrag af ”Frihed” (Tænkepauser) af Hans-Jørgen Schanz, Aarhus Universitetsforlag 2012, 40-45</p> <p>Introlitteratur om metode:</p> <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”SamfNU B” (2022) af Søren Malling (et.al): https://samfnub.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 11.2 Kvantitativ metode- 11.3 Kvalitativ metode- 11.4 Komparativ metode- 11.6 Hvordan læser du en tabel?

	<p>- 11.7 De taksonomiske niveauer</p> <p>47,4 ns.</p> <p>Supplerende Stof:</p> <ul style="list-style-type: none">- Uddrag af "Fra socialstat til minimalstat" af Anders Fogh Rasmussen- Uddrag af "Den syge kapitalisme" af Peter Hummelgaard Thomsen- Uddrag af "De fire isbjerge" af Per Stig Møller- LA 2035-plan - https://www.liberalalliance.dk/wp-content/uploads/2022/04/Liberal-Alliances-2035-plan-1.pdf- Konservatives 2030 skatteplan - https://konservative.dk/skatteplan/- Socialdemokratiets 2030 plan - https://fm.dk/udgivelser/2022/september/dk2030-et-groennere-sikrere-og-staerkere-danmark-2030/- Artikel "Farvel til distriktsskolen" - Weekendavisen - 18.02.2022- Artikel "Flugten til privatskolerne er positiv" - Herning Folkeblad - 16.07.2021- Artikel "Hønge forstår ikke Socialdemokratiets sidste nat med pensionselskerinde" - www.folketidende.dk - 22.04.2025- Statistik: Folkepensionsalder og forventet levetid som 60-årig, 1995, 2023 og 2045 - CEPOS - 24.08.24- Artikel "Kronik: Hvad vi egentligt taler om, når vi taler om populisme" - Politiken - 12.02.2024- Artikel "Milliardudgifter til Forsvaret: Flertal siger nej til at betale regningen med højere skat" - www.dr.dk – 20.04.2025- Statistik: Danmarks forsvarsudgifter - www.dr.dk – 20.04.2025- Statistik: Vil du betale mere i skat til krudt og kugler? - www.dr.dk – 20.04.2025- Artikel "Krigskassen er snart tom – og store milliardregninger er på vej" - www.dr.dk – 28.01.2025- Artikel "Dansk oprustning af forsvar vil være den største i flere årtier" - Berlingske – 22.02.2025- Podcast Udsyn episoden "Evolutionen i vælgerhavet" - DR - 07.03.2026 - https://www.dr.dk/lyd/p1/udsyn/udsyn-2026/evolutionen-i-vaelgerhavet-11802601109 <p>21 ns. + lydmateriale</p>
Omfang	26 timer
Særlige fokuspunkter	<p>Læreplanens §2.2. Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none">- politiske ideologier, skillelinjer og partiadfærd <p>Metode:</p> <ul style="list-style-type: none">- komparativ, kvantitativ og kvalitativ metode <p>Kernebegreber</p> <p>Ideologi</p> <p>Liberalisme, fri ejendomsret, kapitalisme, økonomisk og politisk liberalisme, socialliberalisme, neoliberalisme, liberale politiske partier i Folketinget</p> <p>Konservatisme, fællesskab, tradition, hierarki, pragmatisme, socialkonservatisme, nationalkonservatisme, konservative partier i Folketinget</p>

	<p>Socialisme, lighed, frihed, solidaritet, stærk stat, pligter & rettigheder, socialistiske partier i Folketinget, kommunisme, socialdemokratisme Isaiah Berlin (positiv og negativ frihed) Klassevælger/issue-vælger/kerne-vælger/marginalvælger, Angus Campbell (Michigan-modellen), economic man, Anthony Downs (Rational choice teorien), issue voting-teorien Værdipolitik & fordelingspolitik, catch-all partier, klassepartier, mediepartier, Bjørn Molin (Molins model), Anthony Downs (Medianvælgerteorien), Kaare Strøm (Vote-, Office- og Policy-seeking) Populismens kendetegn</p>
Væsentligste arbejdsformer	<p>Læreroplæg, læseøvelser, matrix-grupperarbejde, artikel- og statistikanalyse, læsning og analyse af politisk primærlitteratur, podcastlytning</p>

Titel 2	Demokrati og rettigheder
Indhold	<p>Kernestof: Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”SamfNU B” (2022) af Søren Malling (et.al): https://samfnub.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 4.1.1 Det politiske system- 4.1.2 Indflydelse i det politiske system- 4.2.1 Klassiske former for politisk deltagelse- 4.2.2 Mediernes rolle i demokratiet- 4.3.2 Lovgivningsprocessen- 5. Demokrati – hvorfor og hvordan?- 5.1 Moderne demokrati- 5.1.1 Demokratiopfattelser- 5.1.2 Demokratiets udbredelse- 5.1.3 Demokrati rundt om i verden- 5.2 Rettigheder og pligter i demokratiet- 5.2.1 Udvikling i borgerrettighederne- 5.2.3 Hvordan har det danske demokrati det?- 5.2.4 Menneskerettigheder og globalt medborgerskab under pres- 5.3 Hvad er magt?- 5.3.1 Magt som relation- 5.4 Ligestilling i Danmark og verden- 6.1.1 Massemedier, sociale medier og nichemedier- 6.1.2 Mediernes betydning i demokratiet- 6.1.3 Medier og meningsdannelse – i et magtperspektiv <p>Om Alf Ross og Hal Koch (demokratisyn): http://static.uvm.dk/Publikationer/2008/demokratikanon/kap30.html</p> <p>Om Parlamentarisme: https://www.ft.dk/da/leksikon/Parlamentarisme</p> <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”EU’s udfordringer” (2020) af Lars Frederiksen: https://eusudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none">- Tekstboks 5.1.1: Hvad er forskellen på et liberalt og illiberalt demokrati? <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Medier og meningsdannelse” (2021) af Ole Hedegaard Jensen: https://medierogmeningsdannelse.systeme.dk/?id=1&L=10</p> <ul style="list-style-type: none">- 6.1 Meningsdannelse på sociale medier – bobler og ekkokamre- 6.3 Overvågningskapitalismens tidsalder <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Demokratiets udfordringer” (2023) af Benny Jacobsen og Ove Outzen: https://demokratietsudfordringer.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1&L=10</p> <ul style="list-style-type: none">- Kapitel 2: Repræsenterer politikerne folket?- 2.1.1: Hvem er repræsentanterne?

Nedenstående kapitel er fra I-bogen ”Køn og ligestilling” (2020) af Anna Storr-Hansen (et.al.):
<https://xn--knogligestilling-lxb.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1&loopRedirect=1>
- 3.3: Medier og diskurser [kun 0,9 ns. om public service er læst]

39,4 ns.

Supplerende Stof:

- Interaktiv statistik - kort "Global Freedom Status" - freedomhouse - 2024
<https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2024>
- Artikel og statistik "Danskerne dumper regeringen på 15 ud af 16 områder" - www.dr.dk - 16.11.2024
- Statistikker: "Tabel 6" + "Tabel 4" + "Figur 5" fra notatet "Mænd og kvinder på arbejdsmarkedet 2020" - Beskæftigelsesministeriet - 17.09.2020
- Statistik: "Samboende dagpengeberettigede forældres barselsorlov i barnets første leveår" - Nyt fra Danmarks Statistik - 18.04.2024 (Nr. 110)
- Statistik: Egne udtræk fra www.statistikbanken.dk - FOLK1A: Befolkningen den 1. i kvartalet efter område, køn, alder og civilstand
- Artikel "Debat: Vi mangler faglærte debattører" - Information - 21.02.2023
- Statistik: Figuren "Demokratisk selvtillid blandt unge fordelt på uddannelse" - Demokratianalysen 2024 - Dansk Ungdoms Fællesråd – 2024
- Artikel "Lars Løkke og Moderaterne forsøgte at købe Mike Fonsecas mandat" - midtjyllandsavis.dk - 17.06.2025
- Statistik "15 års tilbagegang for demokratiet i verden" fra artiklen "Biden: 15 års demokratisk tilbagegang i verden skal stoppes" - Politiken - 10.12.2021
- Artikel "Professor har kulegravet folkestyret: Det er værre, end jeg troede" - Berlingske - 12.06.2025
- Artikel "Ungarn godkender forfatningsændring, der forbyder offentlige LGBTQ+-begivenheder: 'Det er endnu et skridt i en autoritær retning'" - www.dr.dk - 14.04.2025
- Artikel "Ungarn er ikke længere undtagelsen – men mønsteret" - Berlingske - 11.08.2025
- Artikel "Måske er USA ikke længere et fuldt demokrati, men et 'anokrati' - og det er en sprængfarlig tilstand" - 01.11.2024 – Information
- Artikel "Habermas har undersøgt, hvordan de sociale medier påvirker vores samfund. Diagnosen er ikke opmuntrende" - Information - 26.11.2022
- Artikel "Qvortrup efter endnu en Moderat melder sig ud af partiet: Regeringen er under afvikling" - BT – 23.02.2025
- Statistik: Mandatfordeling i Folketinget - www.ft.dk – 12.05.2025
- Statistik: Meningsmåling - www.dr.dk – 01.05.2025
- Artikel "Hummelgaard udskyder PET-lovforslag efter hård kritik" - www.dr.dk – 08.05.2025
- Artikel "Overvågningseksperter råber vagt i gevær: Vi risikerer at miste det frie samfund" - www.advokatsamfundet.dk - 24.04.2025
- Facebookopslag "CEPOS ”Nej tak til hastelov om masseovervågning af danskerne”" - www.facebook.dk – 07.05.2025

30 ns.

Omfang	18 timer
---------------	----------

Særlige fokuspunkter	<p>Læreplanens §2.2. Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none">- politisk meningsdannelse og medier, herunder adfærd på de sociale medier- magtbegreber og demokratiopfattelser samt rettigheder og pligter i et demokratisk samfund, herunder ligestilling mellem kønnene- politiske beslutningsprocesser i Danmark i en global sammenhæng, herunder de politiske systemer i Danmark og EU. <p>Metode</p> <ul style="list-style-type: none">- komparativ, kvantitativ og kvalitativ metode <p>Kernebegreber</p> <p>Demokrati, autokrati, teokrati, teknokrati, semi-demokrati, repræsentativt demokrati, direkte demokrati, Alf Ross (Demokrati som et middel), Hal Koch (demokrati som en livsstil), Jürgen Habermas (deliberativt demokrati), David Easton (Det politiske system), politisk deltagelse, lovgivningsprocessen, negativ parlamentarisme</p> <p>Statens, regionernes og kommunernes opgaver, NATO, FN, EU, staternes suverænitet, EU-domstolen</p> <p>Grundloven (pligter og rettigheder), T.H. Marshall (civile, politiske og sociale rettigheder), narturret vs. positiv ret, direkte/indirekte magt, dagsordenssættende magt, strukturel magt, diskursiv magt, 4 Forklaringer på ulighed mellem kønnene (Den magtteoretiske forklaring, den kønskonstruerede forklaring, den formelle forklaring, den biologiske forklaring)</p> <p>Magtens tredeling, den fjerde statsmagt, medierne som vagthund / jagthund / skødehund, nyhedskriterier, sociale medier, modtagerorientering vs. afsenderorientering</p> <p>Michel Foucault (overvågning som disciplinering, panoptikonfængsel), cookies, segmentering, afskærmede virkelighedsbobler, spin</p> <p>Fake news, hate speech, overvågningskapitalisme, bekæmpelse af overvågningskapitalisme, instrumentær magt</p> <p>Hvem sidder i folketinget (køn, etnicitet og uddannelse)</p>
Væsentligste arbejdsformer	Læreroplæg, læseøvelser, gruppearbejde, artikel- og statistikanalyse, walk-and-talks og synopsis-skrivning.

Titel 3	Identitetsdannelse i et multikulturelt samfund
Indhold	<p>Kernestof</p> <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Sociologiens kernestof” (2022) af Morten Hansen Thorndal: https://sociologiskernestof.ibog.forlagetcolumbus.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 2.2: Et individ bliver til- 4.2: Anthony Giddens og individets selvfortælling- 4.3: Hvem vil jeg være? - om det reflekterede individ- 5.4: Når anerkendelsen foregår i hastighed - om Hartmut Rosa- Den teknologiske acceleration- Acceleration af social forandring- Acceleration af livstempoet- Reaktionen mod accelerationen- 8.2: Behovet for at præsentere sig selv - Erving Goffman- 8.3: Livet som et skuespil- 8.4: Selvpræsentation på de sociale medier - Joshua Meyrowitz- 9.1: Familien og familietyper- 13.2: Når der skabes orden i ens handlinger- Habitus – mellem struktur og aktør- Bourdieus fire kapitalformer- Bourdieu og den symbolske vold- 13.1: Social arv - nogle nedslag- 13.3: Kan man gøre noget? <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Luk samfundet op!” (2022) af Peter Brøndum og Thor Banke Hansen: https://lso.ibog.forlagetcolumbus.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- Kapitel 3: Samfund og individ- 3.1: Det traditionelle samfund- 3.2: Det moderne samfund- 4.4: Basil Bernstein - sproget er en kode, som har betydning- 4.5: Levevilkår- Dobbeltsoialisering- Familietyper og multisocialisering <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Ærkedansker perkerdansker” (2022) af Morten Hansen Thorndal: https://samfnub.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 3.2: Når dobbeltsoialiseringen bliver en del af integrationen- 3.3: De etniske minoriteter og dobbeltsoialiseringen- 3.9: To teoretiske perspektiver på integration- Kapitel 1: "Skik følge - land fly" - en introduktion- 1.0: Hvem er det, der skal integreres?- 1.1: Hvem er de, og hvor kommer de fra?- 1.2: Integration - "at forbinde en mangfoldighed til en helhed"- 3.14: Fra medborger til modborger - etniske minoriteters radikaliserings- 4.5: Integration på danske virksomheder - et spørgsmål om kultur- De seks kulturelle dimensioner i Danmark og en sammenligning af lande

	<p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ” SAMF PÅ B” (2019) af Oliver Boserup Skov m.fl.: https://xn--samfpb-mua.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1&L=10</p> <ul style="list-style-type: none">- 2.3 Sociale medier - hvordan påvirkes du?- Sherry Turkle – tager teknologien magten over os? <p>77 ns.</p> <p>Supplerende Stof</p> <ul style="list-style-type: none">- Dokumentar: "En syg forskel" - www.dr.dk - 2016- Artikel "Folkemøde: Er skærme gift – eller en gave til de unges fællesskaber?" - www.sn.dk - 15.06.2023- Artikel "'Wild west' for de kongelige børn" - B.T. - 26.07.2022- Statistik: Figuren "De 20% fattigste i barndommen" fra "Det er blevet sværere at klatre op ad indkomststigen fra bunden" - ae.dk - 17.07.2020- TEDtalk "How economic inequality harms societies - Richard Wilkinson" - ted.com – 2011- Artikel "Nyt studie gør op med den gængse opfattelse af social arv" - Politiken - 28.08.2023- Artikel "Kronik: Regeringen svigter mht. integrationsproblemerne" - Politiken - 29.04.2024- Podcast: "Generationen" episode "2:4 - P" - www.dr.dk - 22.06.2021- Vi har arbejdet med tal og statistikker fra hjemmesiden: https://www.theculturefactor.com/country-comparison-tool- Statistik – Andel af 20-24-årige med fuldført ungdomsuddannelse fordelt efter forældrenes højeste uddannelse - fra Nyt fra Danmarks Statistik – www.dst.dk – 16.11.2023 (Nr. 385)- Artikel – Få på kontanthjælp lover godt for næste generation - Avisen Danmark - 09.03.2024- Artikel – Nyt studie gør op med den gængse opfattelse af social arv - Politiken - 28.08.2023- Artikel – Debat: Vi har brug for flere mønsterbrydere i Danmark - Jyllands-Posten - 04.07.2023- Statistik – Antal fordelt på social klasse og nationale test (Bilagsfigur 1) fra rapporten “Coronanedlukningen har ramt fagligt svage elever hårdest” – ae.dk - 17.02.2024- Artikel – Debat: Vi tror, nepobabyer kun findes i kulturlivet. Men de er overalt - Politiken - 16.03.2024 <p>17,4 ns. + statistikker og filmmateriale</p>
Omfang	21 timer

Særlige fokuspunkter	<p>Læreplanens §2.2. Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none">- identitetsdannelse og socialisering- politisk meningsdannelse og medier, herunder adfærd på de sociale medier- social differentiering og kulturelle mønstre i forskellige lande, herunder Danmark <p>Metode:</p> <ul style="list-style-type: none">- komparativ, kvantitativ og kvalitativ metode <p>Kernebegreber:</p> <p>Myren i det traditionelle samfund, sneglen i det moderne samfund, kamæleon det senmoderne samfund</p> <p>Anthony Giddens (Det refleksive individ, aftraditionalisering adskillelse af tid og rum, udlejring i sociale sammenhænge, eksistentiel angst og tvivl, det rene forhold, "ansigtsløse relationer")</p> <p>Primær socialisering, sekundær socialisering, dobbeltsocialisering, multisocialisering, social kontrol, status, rolle, rollekonflikt, ændringer i familiens rolle</p> <p>Hartmut Rosa (Højhastighedssamfundet, fremmedgørelse, den teknologiske acceleration, accelerationen af social forandring, acceleration af livstempoet, konkurrencelogikken, social kappestrid, resonans)</p> <p>Erving Goffman (Sociale forhandlinger, sociale roller, backstage, frontstage, idealisering)</p> <p>Joshua Meyrowitz (deep Backstage, middle Region, forward frontstage)</p> <p>Pierre Bourdieu (Habitus, social kapital, økonomisk kapital, kulturel kapital, felter), agent-struktur</p> <p>Social arv (negative og positiv), materielle forskelle og kognitive forskelle, Basil Bernstein (sprogets betydning), mønsterbrydere, stratifikation,</p> <p>Dobbeltsocialisering (Lars Dencik), jeg-kultur og vi-kultur (Yvonne Mørk), Axel Honneths anerkendelsessfærer</p> <p>Indvandringsparadokset (Slavoj Zizek), push-faktorer og pull-faktorer, integration/assimilation/segregation, reel integration (Finn Aaberg), medborger/modborger, generationel nihilisme (Oliver Roy)</p> <p>Kulturens seks dimensioner - Geert Hofstede (magtdistance, individualisme vs. kollektivism, maskulinitet vs. femininitet, usikkerhedsundvigelse, langsigtet vs. kortsigtet livsorientering, behovsudskydelse)</p>
Væsentligste arbejdsformer	Læreroplæg, læseøvelser, gruppearbejde, artikel- og statistikanalyse, podcasts, walk-and-talks, analyse af podcast og dokumentar og arbejde med synopsis-skrivning.

Titel 4	Velfærdsstater, økonomi og globalisering
Indhold	<p>Kernestof: Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”SamfNU B” (2022) af Søren Malling (et.al): https://samfnub.systime.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 7. Velfærd – rammen om et godt liv- 7.1 Hvem skal sikre velfærden?- 7.1.1 Den residuale velfærdsmodel- 7.1.2 Den universelle velfærdsmodel- 7.1.3 Den selektive velfærdsmodel- 7.1.4 Modellernes styrker og forskelle- 7.2.2 Den sociale kontrakt- 7.3.1 Den danske velfærdsmodels styrker- 8.1.1 Velfærdsprincipper- 8.1.2 Styringsprincipper- 9. Økonomi- 9.1 Økonomisk sammenhæng og økonomiske mål- 9.1.1 Økonomiske mål og målkonflikter- 9.2 Økonomisk politik – kan vi styre økonomien?- 9.2.1 Makroøkonomisk politik- 9.2.2 Finanspolitik- 9.2.3 Pengepolitik- 9.3 Strukturpolitik og arbejdsmarked- 9.3.1 Strukturpolitik- 9.3.2 Arbejdsmarkedet- 9.3.3 Arbejdsmarkedspolitik og flexicurity- 7.2.1 Krise og pres på den danske velfærdsmodel- 7.3.3 Hvilke trusler står den danske velfærdsmodel overfor?- 7.3.4 Hvilke muligheder har vi for at tilpasse den danske velfærdsmodel?- 8.2 Flere udfordringer for velfærdsstaten- 8.2.1 Globaliseringen- 8.2.2 Mangel på arbejdskraft som velfærdsudfordring- 8.3 Konkurrencestaten og den 4. industrielle revolution- 8.3.1 Løsningsmodel 1: Konkurrencestaten- 8.3.2 Løsningsmodel 2: Innovationsstrategien- 9.5. Økonomisk globalisering og konkurrenceevne- 9.5.1. Årsager til økonomisk globalisering- 9.5.2. Hvad betyder økonomiske globalisering for Danmark?- 9.5.3. Konkurrenceevne- 9.6.1 Hvordan kan økonomisk vækst belaste vores miljø og klima?- 9.6.2 Hvordan kan vi undersøge den miljø- og klimamæssige belastning?- 9.6.3 Hvordan får vi omstillet vores økonomiske adfærd, så den bliver mere bæredygtig? <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Klima og bæredygtighed - i samfundsfagligt perspektiv” (2024) af Morten Hasselbalch (et.al): https://xn--klimaogbredygtighed-sxb.ibog.forlagetcolumbus.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 1.1: Mennesket forandrer klimaet

- 1.2: Hvorfor forandrer klimaet sig?
- 1.3.2: Produktionens og forbrugets betydning for klimaforandringerne
- 1.4: Hvad karakteriserer den antropocæne tidsalder?
- 4.1: Hvad er vækstøkonomi, og hvordan har den domineret økonomisk tænkning?
- 4.1.1: Den neolibérale økonomi
- 4.2: Giver det mening at tænke i en vækstbaseret samfundsøkonomi, når Jordens ressourcer er begrænsede?
- 4.2.1: Klimaforandringer og ulighed
- 4.4: Hvordan kan vi med økonomiske instrumenter bekæmpe klimaforandringerne?
- 4.4.1: Markedsfejl og eksternaliteter
- 4.5: En økonomi i balance? Doughnutøkonomi - en ny økonomisk model for det 21. århundrede?
- 4.5.1: Hvad er doughnutten?
- 4.5.2: Syv principper for en fremtidig økonomi
- 4.5.4: Den danske doughnut

Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Klimaøkonomi” (2024) af Anders Chr. Hansen: <https://klimaoekonomi.systeme.dk/?id=1>

- 7.2 Hvad er klimaretfærdighed?

Nedenstående kapitler er fra I-bogen ” Klimaforandringer - politik, økonomi, sociologi” (2024) Ole Hedegaard Jensen:

<https://klimaforandringer.systeme.dk/?id=1>

- Markedsfejl og fællesgoder

Uddrag af ”Flexisme” af Rasmus Willig & Anders Ejrnæs - Hans Reitzels Forlag
- 1. udgave - 2018 - s. 43-45

93,1 ns.

Supplerende Stof:

- Film: “Sorry We Missed You” - Instruktør: Ken Loach – 2019
- Statistik: "Personer med lønmodtagerjob efter branche" fra - NYT fra Danmarks Statistik - 18.12.2025 (nr. 362)
- Statistik: "Ledighedsprocenten" fra - Danmarks Statistik - 10.10.2025
- Statistik: "Eksport om import af varer og tjenester" fra - NYT fra Danmarks Statistik - 9.12.2025 (nr. 349)
- Statistik: "Forbrugerprisindeks, ændring i forhold til samme måned året før" fra - Danmarks Statistik - 12.10.2025
- Figur "Offentlig saldo målt i forhold til BNP" fra - Bundsolide offentlige finanser i Danmark - 30.01.2024
- Artikel "Enhedslisten: Selskabsskatten skal ikke ned, tværtimod – skattekonkurrencen skal stoppe" - Altinget - 18.09.2023
- Artikel "Kommuner er klar til at forlange mere af de pårørende, når vi bliver flere ældre" - www.dr.dk - 24.07.2024
- Artikel "Velfærdsforsikringer er blevet allemandseje. Men de svageste er ikke med" - Kristeligt Dagblad - 02.09.2022

- Statistik: Figur 4 fra "Nye dagpengeforringelser giver dødsstød til flexicurity" - cevea.dk - 23.11.2017
- Statistikker: Figur 1 og 2 fra "Fortsat mindre-regulering vil sende dagpengene på katastrofekurs" - Fagbevægelsens Hovedorganisation - 07.10.2022
- Statistik: Figuren "Personer med privat lønforsikring" fra "Dagpenge: Privat lønforsikring kan øge dækningen for den enkelte lønmodtager" - CEPOS - 14.02.2024
- Statistik: Figuren "Dagpengeperiode og indeks for jobbeskyttelse, 1985-2019" fra "Kortere dagpengeperiode har ikke ført til længere opsigelsesvarsler" - cepos.dk - 06.08.2020
- Statistik: "Befolkningen i 2022 og 2030 opdelt efter alder" fra Befolkningsfremskrivningen 2022-2060 – KL – 24.05.2022
- Statistik: Folkepensionsalder og forventet levetid som 60-årig, 1995, 2023 og 2045 - CEPOS – 24.08.2024
- Billede – FOA-kampagne om pensionsalder - FOA på Facebook - 15.08.2024
- Artikel "Mangel på arbejdskraft risikerer at bremse væksten det kommende år" - Dansk Industri - Juni 2023
- Artikel "Analyse: Seniorer og udenlandsk arbejdskraft trækker beskæftigelsen op" - Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering - 09.01.2025
- Artikel "Topminister vil have flere lokkemidler til seniorer, som bliver i jobbet. De er et »supervigtigt bidrag«" - Berlingske - 21.01.2025
- Statistik: Her arbejder de mange seniorer - Berlingske - 21.01.2025
- Artikel "Flere lønmodtagere over folkepensionsalderen" - Berlingske - 21.01.2025
- Statistikker: Figur 9, 10 og 11 fra rapporten "Nøgletalsnyt - Januar 2025" - KL - 03.02.2025
- Statistik: "Antal ledige stillinger i den private sektor" - Nyt fra Danmarks Statistik - 27.09.2025 - Nr. 330
- Artikel "Virksomheder forventer mangel på medarbejdere i mange år" - 11.01.2024 - DI Business
- Artikel "Konkurrencestatens senfølger: Mistrivsel som ny normalitet?" - 08.05.2024 - pov.international
- Artikel "Ingen kender Trumps ønsker – derfor er handelskrigen uforudsigelig" - 04.02.2025 – Børsen
- Artikel "Geologer stemmer 'nej' til at erklære, at mennesket har skabt en ny tidsalder på Jorden" - 14.07.24 - videnskab.dk
- Podcast "Genstart" episode "Det dyrebare drikkevand" - 22.01.2026 - DR
- Artikel "Frygt for mere afskovning, hvis EU i dag indgår frihandelsaftale med sydamerikanske lande: 'Det er nemt at omgå kontrollen'" - 09.01.26 - DR
- Dokumentar: "De superriges privatfly" - DR – 2024
- Artikel: "Interview: Global opvarmning kan drive os mod iskoldt kollaps" - Information - 11.02.2026
- Statistik: Økonomisk vækst (BNP) og udledning af drivhusgas
- Danmarks Statistik – Tema – Klima
(<https://www.dst.dk/da/statistik/temaer/klima>)
- Statistik: Sådan udleder vi CO2 fra vores forbrug - fra "Bøffer, benzin og flyrejser: De 10 procent rigeste danskere har et markant større klimaaftryk end dem, der tjener mindst" – www.dr.dk – 16.04.2025
- Artikel: Klimaforandringer vil få væksten til at ebbe ud. Har vi noget at sætte i stedet? - Information – 03.02.2025

	<p>- Artikel: Flertal af danskerne kræver højt klimamål i EU – men to partier er imød</p> <p>- www.dr.dk – 05.06.2024</p> <p>51 ns. + film- og lydmateriale</p>
Omfang	24 timer
Særlige fokuspunkter	<p>Læreplanens §2.2. Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none">- velfærdsprincipper, herunder stat, marked og civilsamfund- det økonomiske kredsløb, økonomiske mål, herunder bæredygtig udvikling, og økonomisk styring nationalt og regionalt- globaliseringens og EU's betydning for den økonomiske udvikling i Danmark, herunder konkurrenceevne og arbejdsmarkedsforhold <p>Metode</p> <ul style="list-style-type: none">- komparativ, kvantitativ og kvalitativ metode <p>Kernebegreber</p> <p>Det økonomiske kredsløb, de samfundsøkonomiske mål (økonomisk vækst, lav arbejdsløshed, inflation, betalingsbalancen, det offentlige budget), målkonflikter, højkonjunktur, lavkonjunktur</p> <p>Velfærd, velstand, velfærdstrekanten (stat, marked, civilsamfund), den residuale velfærdsmodel, den universelle velfærdsmodel, den selektive velfærdsmodel, Staten som aktiv omfordeler (John Maynard Keynes), markedsmekanismen (Adam Smith), Gini-koefficienten, den sociale kontrakt, flexicurity-modellen</p> <p>Velfærdsstatens fire principper, den udbyggede velfærdstrekant</p> <p>Kompensationsgrad (dagpengeudvikling, flexploitation)</p> <p>Makroøkonomi, finanspolitik (ekspansiv og kontraktiv), økonomiske kausalkæder</p> <p>Pengepolitik (ekspansiv og kontraktiv), valutasamarbejde med EU</p> <p>Strukturpolitik, subsidier, erhvervsfrekvensen, konjunkturarbejdsløshed vs. strukturel arbejdsløshed, flaskehalse, strategier for at øge arbejdsudbuddet (strammingsstrategien, incitamentsstrategi, opkvalificeringsstrategi)</p> <p>Velfærdsstatens udfordringer (globalisering (kryptovalutaer + skattely), demografisk udvikling, europæisering, migration, individualisering, mangel på arbejdskraft), forsørgerbyrden, universelt velfærdsprincip, selektivt velfærdsprincip, CEPOS, CEVEA</p> <p>Konkurrencestaten (Ove Kaj Pedersen), den sociale investeringsstat, den tredje vej (Anthony Giddens), innovationsstrategien</p> <p>Økonomisk globalisering (handel og produktion), FDI (Foreign direct investments), outsourcing, interdependens, handelsbarrierer, "race to the bottom", udfordringer og muligheder for dansk økonomi i en globaliseret økonomi, konkurrenceevne</p> <p>Menneskeskabte klimaforandringer, årsager til klimaforandringerne, den antropocæne tidsalder, de ni planetære grænser,</p> <p>Økonomisk vækst som problem, den neoliberale økonomi, mål for miljø- og klimabelastning (det økologiske fodaftryk, biokapacitet, earth overshoot day)</p> <p>Klimaforandringer og ulighed, elefantkurven (Branko Milanovic), klimaretfærdighed, hvem udleder mest?</p> <p>Styringsmekanismer, markedsfejl, eksternaliteter, fælles goder, fælledens tragedie (Garrett Hardin), økonomisk politik og klimakamp</p>

	Doughnut-økonomi (Kate Raworth), syv principper for en fremtidig økonomi (Kate Raworth), cirkulær økonomi
Væsentligste arbejdsformer	Læreroplæg, læseøvelser, matrix-gruppearbejde, gruppearbejde, film/dokumentaranalyse, læsning og analyse af politisk primærlitteratur, walk-and-talks og synopsis-skrivning.

Titel 5	Danmarks rolle i international politik
Indhold	<p>Kernestof: Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”Basal IP” (2024) af Bo Isaksen og Dennis Lunding Nielsen: https://basalip.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none">- 1.1: Aktører i international politik- 1.2: Det internationale system- 1.3: Magt i international politik: Hård og blød magt- Kapitel 2: Stormagter i den vestlige verdensorden: USA, EU og Rusland- 2.1: USA- 2.2: EU- 2.3: Rusland- 2.4: Nye stormagter: Kina og Indien- 3.5: NATO- 5.1: Fra bipolaritet til unipolaritet- 5.2: Fra unipolaritet til multipolaritet- 5.4: På vej mod en ny verdensorden?- 5.5: Den nye verdensorden <p>Nedenstående kapitler er fra I-bogen ”SamfNU B” (2022) af Søren Malling (et.al): https://samfnub.systeme.dk/</p> <ul style="list-style-type: none">- 10. EU i Europa og verden – løsning eller problem?- 10.1 EU's grundlag- 10.1.1 Europa i krig- 10.1.2 Europa i verden- 10.1.3 Europæisk integration- 10.2.1 EU's interesser- 10.2.2 EU's grundlov- 10.2.3 EU's kompetencer- 10.2.4 EU's magtdeling- 10.3.2 EU & sociale forhold- 10.3.4 EU's borgere- 10.3.1 EU & økonomi- 9.4 Danmark i den globale økonomi- 9.4.1 Danmark og EU- 9.4.2 EU og økonomisk politik <p>De danske forbehold https://www.eu.dk/da/danmark-i-eu/de-danske-forbehold</p> <p>41,6 ns.</p> <p>Supplerende Stof:</p> <ul style="list-style-type: none">- Artikel: "Debat: Lars Koch: Venstre vil skære udviklingsbistanden. Timingen kunne ikke være værre " – 18.02.2026 – Altinget- Facebook opslag fra Lars Løkke Rasmussen 14.02.2026- NATO launches 'Baltic Sentry' to increase critical infrastructure security (oversat) - 14.01.2025 - NATO

	<ul style="list-style-type: none">- NATO launches “Eastern Sentry” to bolster posture along eastern flank (oversat) - 12.09.2025 - NATO- NATO launches "Arctic Sentry" to enhance NATO's presence in the Arctic and the high North (oversat) - 11.06.2026 - NATO- Deadline [episoden "Hvis Rusland vinder"] - DR - 16.04.2026- Artikel "Først stoppede Trump USA's hjælp til Ukraine – og nu stopper Trumps venner EU's hjælp til Ukraine" - DR - 23.02.2026- Statistik: "Har du svært ved at betale dine regninger i slutningen af måneden?" fra "A glimpse of certainty in uncertain times" - 2020 - EU- Statistik: "Medianindkomsten per husstand i EU 2010 og 2020" fra "Quality of life indicators - material living conditions"- Eurostat - januar 2022- Artikel: "Debat: Den nye verdensorden kalder på et føderalt Europa" - Information - 27.01.2025- Statistik: "Public balance [offentlig saldo], 2022 & 2023" - 'Government finance statistics' - Eurostat - 22.10.2024- Statistik: "General government debt [offentlig gæld], 2022 & 2023" - 'Government finance statistics' - Eurostat - 22.10.2024- Deadline [episoden "Har vi råd til vores værdier i den nye verdensorden"] - DR - 03.02.2026 - Artikel: "Viktor Orbán afviser ukrainsk EU-medlemskab" - DR - 22.02.2025- Statistik: "Danmark tilhører en vedholdende kerne af allierede" fra artiklen ”Det vil kræve en fordobling af EU’s støtte til Ukraine for at lukke hullet fra USA” – Tænketanken Europa – 21.01.2024- Statistik: "Offentlig bruttogæld (ØMU-gæld) ved udgangen af 2024" - Nyt fra Danmarks Statistik (nr. 118) – Danmarks statistik – 25.04.2025- Artikel: " Oprustning kan splitte EU i nord og syd" - Avisen Danmark – 20.03.2025- Artikel: "Debat - Vejen frem for dansk udenrigspolitik i autokraternes tid” - Politiken – 17.04.2025- Statistik: "NATO’s europæiske udvidelse" fra artiklen "Can Europe guarantee Ukraine’s security without the US?” – Aljazeera – 03.03.2025 <p>19,3 ns. + videomateriale</p>
Omfang	15 timer
Særlige fokuspunkter	<p>Læreplanens §2.2. Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none">- social differentiering og kulturelle mønstre i forskellige lande, herunder Danmark- politiske beslutningsprocesser i Danmark i en global sammenhæng, herunder de politiske systemer i Danmark og EU- globaliseringens og EU’s betydning for den økonomiske udvikling i Danmark, herunder konkurrenceevne og arbejdsmarkedsforhold <p>Metode</p> <ul style="list-style-type: none">- komparativ, kvantitativ og kvalitativ metode <p><u>Kernebegræber</u></p>

	<p>Stat, stateres suverænitet, statstyper (mikro-, små- og mellemstore stater, stormagter og supermagter), IGO // NGO // MNC, polaritet (uni-, bi- og multipolaritet), hård vs. blød magt</p> <p>Stormagter i den vestlige verdensorden (USA, Rusland, EU), nye stormagter (Kina og Indien), NATO, mellemstatsligt vs. overstatsligt samarbejde, EU's mål, det indre marked, fra fællesskab til union</p> <p>Hvor integreret er EU? (Integration i dybden vs. bredden, disintegration), brexit, protektionisme, modsatrettede interesser i EU, formel vs. reel suverænitet, de 3 forbehold (før 2022 var der 4)</p> <p>Beslutningsstrukturen i EU, EU-parlamentet, (minister)rådet, EU-kommissionen, Det Europæiske Råd, EU-domstolen, medlemslandene, tokammersystem, føderation, sociale forhold og social harmonisering</p> <p>EU's fælles pengepolitik, Danmarks eksport af varer til EU-lande, handelsbarrierer, harmoniserede regler, løndumping, stabilitets- og vækstpagt / finanspagten</p> <p>Verdensordenen fra 1945 til 1989, verdensordenen efter 1991, den liberale verdensorden, fredsdividende, den nye verdensorden (herunder fire kendetegn ved den nye orden (Niels Byrjalsen)), isolationisme</p>
Væsentligste arbejdsformer	Læreroplæg, læseøvelser, gruppearbejde, TV-udsendelser, og artikel- og statistikanalyse